

238. Rigyác, Csikény-dűlő

(Zala megye) R, Ró

A 76. számú lelőhely az épülő M7-es autópálya nyomvonalába esik. A teljes feltáráson 2001. október 1.–november 19. és 2002. április 2.–augusztus 23. között dolgoztunk.

Összesen 252 objektumot tárunk fel, ebből 25 rézkori, a többi római kori. A teljesen feltárt területen a terepbejárás során rögzített korszakok telepjelenségei kerültek felszínre. A lelőhelyből az idén 5060 négyzetmétert tártunk fel.

Az autópálya nyomvonala K–Ny-i irányban szeli át az átkutatott É–D-i irányú dombot. A középső rézkori gödrök a domb tetején, a 2–4. századi római kori falusias jellegű település részlete pedig a domb alján, közel a patakhoz helyezkedett el.

Idén a domb tetején kezdtük meg a munkát. A feltárt 25 rézkori (Furchenstich) gödör elhelyezkedése és a terepviszonyok alapján bizonyos, hogy ennek a településnek a központja északabbra, a dombtetőn lehetett, amely már kiesik a leendő autópálya nyomvonalából.

Tavalyi szelvényeinkhez kapcsolódva K-i irányban folytattuk a munkát, egészen a lelőhelyet határoló patak partjáig. Ezen a területen most is kizárólag a római kor objektumai és leletei kerültek elő. Jellegüket tekintve: gödör, cölöplyuk, tűzhely. A jellegzetes római kori kerámialeletek (szürke kerámia, dörzstálak töredékei, terra sigillata-töredékek), edénytípusok mellett néhány kisebb üvegdarab is előkerült. Két római érmet is találtunk. Annál is fontosabb ez, mert a patakparton az objektumok nemcsak egy rétegben kerültek elő. A dombon munkálkodó erózió itt vastag, fekete, leletekben gazdag réteget halmozott fel.

A leletanyag a nagykanizsai Thúry György Múzeum régészeti gyűjteményét gyarapítja.

SZÁRAZ CSILLA

239. Sajókaza, református templom

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

Ebben az esztendőben a szentély külső és belső falkutatását, valamint a szentélybelső régészeti feltárást végeztük el.

Az 1500 körül épült szentély falkutatása során teljesen feltártuk a késő gótikus ablakokat. Az északi belső homlokzaton megtaláltuk a már korábban ismert sajkázai vörös márvány reneszánsz tabernákulum helyét, találtunk hat felszentelési keresztet és egy 17. századi, festett, ornamentikus keretezésű felirattöredéket.

A szentélybelső régészeti feltáráskor megállapítottuk, hogy a jelenlegi járószint az egykori középkori szinteknél mélyebben húzódik. A szentély keleti szakaszán előkerült egy nagy kiterjedésű, két periódusban épült későgótikus oltáralapozás. A nagy alapterületű későgótikus szentély nyugati felében napvilágra kerültek egy, a 14. század első felére datálható, támpillér nélküli, a

nyolcszög három oldalával záródó korábbi szentély alapfalai. A román kori hajóhoz tartozó szentélyt a későbbi átépítések és sírbeásások nyomtalanul elpusztították, csupán egykori lábazatának néhány hengertagos eleme került elő a korábbi gótikus szentély falmagjából, ahol azok másodlagos helyzetben voltak. Az enyhén íves elemek arra utalnak, hogy a román kori szentély félköríves záradékú volt.

Az ásatás során egy sírt tártunk fel. A vélhetően késő középkori temetkezésből bőr viseletmaradványok kerültek elő.

SIMON ZOLTÁN

240. Sajópetri, Hosszú-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) LT

A részletes tanulmányt lásd a 25. oldalon!

CZAJLIK ZOLTÁN – SZABÓ MIKLÓS

241. Salgótarján, Salgóvár

(Nógrád megye) Kö

2002-ben először az alsóvár lepusztult külső fala egy újabb, mintegy 20 m hosszú szakaszának feltáráására került sor. Emellett folytatódott a fal belső oldalához épített épületszárny K-i záródásának tisztázása, kisebb kutatást végeztünk a K-i nagy ágyútoronynál, a nagy vízgyűjtő É-i oldalánál, s végül feltártuk az alsóvár külső falából kinyúló tornyot.

Az alsóvár íves külső fala a vizsgált szakaszon – lényegében a falazott épületszárny kezdetétől az utóbb említett torony indulásáig – jelentős magasságban került elő a törmelékből, bár a belső járószintet sehol sem érte el megmaradt koronája. Negatív kivételt képez ez alól a most feltárt D–Ny-i vége, ahol – bizonyára az eredeti terepviszonyok miatt, itt ugyanis egy igen nagy mélyedést kellett az építőknek feltölteniük – a fal többszörös javítását figyelhettük meg. Szilárdítására itt egy hatalmas támpillért is emeltek, de úgy tűnik, a fal ismételten kidőlt s végül talán csak egy palánkerődítéssel pótolták. Ezzel magyarázható, hogy csak igen csekély részlete maradt meg. Tőle tovább K-re ugyanakkor egy olyan, a fallal egyidős, D-ről már ismert támpillér is állt, melynek felső része nem maradt meg, alsó szakaszát csak a falazást végző munkások bontották ki a törmelékréteg alsó része elbontása során.

A várfal feltárása során értékes megfigyeléseket tehattunk a mögötte állt épületszárny alaprajzáról és rétegviszonyairól, bár itt csak egy átlag 2 m-es sáv kutatására volt lehetőségünk. Ennek során kiderült, hogy a 4 térből állt D-i, téglalap alaprajzú épületszárny egy keskeny köpenyfallal támaszkodott a korábbi várfalnak, legalábbis ezt igazolhattuk a jobban megmaradt É-i három térnél. Ez arra is utalhat, hogy ezek a terek boltozottak voltak, egy dongaboltozat vállát hordozták a köpenyfalak.